

Kocsis Noémi: Hogyan írtam A dajkát?

Történelmi háttér, kutatások, érzelmi motiváció

2011-ben született meg a harmadik gyermekem, egy kisfiú, majd rá 16 hónapra a negyedik, az első regényem. Visszatekintve a kettőnek, ha nyilván nem is szakmai, de szoros érzelmi-hangulati kapcsolódása volt, hiszen saját friss anyaságom összetett és olykor kusza érzelmei, bizonytalanságai, kétségei pontosan azokat a gondolati részleteket hívták elő belőlem, amelyeket a regénybe is bele szerettem volna vinni.

Maga a történet 2011 végén fogalmazódott meg bennem részletesen és világosan, amikor újra olvastam a berlini Staatsoper kiváló dramaturgjának, Micaela von Marcard-nak a magyarul is megjelent esszékötetét. A rokokó, avagy kísérlet az emberi szíven címe tényleg igen kifejező: 17.-18. század e vibráló, vonzó korszaka a maga, manapság már érthetetlennek tűnő nő-és főleg: gyermekeszményeivel mégis magában hordozta a sötétség, kompromisszumképtelenség, begyöpösödöttség jelenségeit is. Ez természetesen furá, hiszen a korszakot tekintve a felvilágosodásról beszélünk, az ész és az értelem magasztosságáról és a tiszta logikáról, amely elvileg diadalmaskodna a megrögzött és rigorózus, sokakat megnyomorító szabályrendszeren. Azt gondolnánk, a kor gondolkodói, a felvilágosodás élharcosai, az enciklopédisták elhozták és terjesztették a nőket és gyermekeket érintő szabadabb és jogokat megadó elveket – de azt látjuk, a saját, egyedi példákra lebontva ez messze nem így volt. Számomra pl. igen nagy megdöbbenést okozott, hogy Rousseau, aki egész Franciaország számára látta a fejlődést a felvilágosodásban, oly könnyedén lépett át ezen akkor, mikor gyerekekről, nota bene a saját utódairól volt szó. Várandós szeretőjét több alkalommal kényszerítette a közös gyermek árvaházba adására, gyakorlatilag kitételére, hogy aztán soha többé felé se nézzen a korántsem eszményi szerelem kézzelfogható gyümölcseinek.

Von Marcard szakmunkáját olvasva valójában azzal szembesülünk, hogy sem a nők, sem a gyermekek sorsa nem volt fontos és drága ebben az aranytól pompázó korszakban. A gyerekekkel kapcsolatos neveléstörténeti adalékok, különösen az elhagyott, kitett gyerekek tízezreinek sorsa különösen kegyetlen olvasmány. Ezek kutatása indított arra, hogy olyan elképzelt, de nagyon is valóságosnak ítéltető történetmorzsákat és szereplőket alkossak meg, akiknek sorsán keresztül valahogy, valamiképpen irodalmi igazság szolgáltatható, még ha több évszázadnyi távlatból, utólagosan is.

ISBN: 9786156066022 Kiadás éve: 2019

A dajka cselekménye földrajzilag leginkább a vidéki Franciaországban játszódik, nemesi, nem ritkán főúri környezetben, hangsúlyozottan a paraszti élettel szembe állítva, erős kontrasztban. Szereplőink vagy nagyon szegények és lecsúszottak, vagy igen tehetősek – íróként különösen izgatott, hogyan, milyen szituációkban lehet mégis egymáshoz közelíteni a két társadalmi réteget. A család, a várandósság, az anyaság kérdései nagyon is kapóra jöttek ehhez. A 21. században már teljességgel elképzelhetetlennek tartjuk, hogy egy nőnek a saját újszülöttjét kell elhagynia és valaki másét gondozni a megélhetésért, a saját gyermeket vagy egy szintén hasonló, kiszolgáltatott helyzetben lévő nőre, vagy a teljes kilátástalanságra bízva, amely nem ritkán a pusztulással járt együtt.

Hőseinkkel azonban a 18. század végi Párizsban is találkozunk, amelynek leírása valódi kutatómunka-csemege egy író számára. Épületeket kikeresni, intézményeket, jogi kifejezéseket megtalálni legalább olyan fontos része volt ennek a munkának, mint az egyes szakmák (bábák, javasasszonyok, füvesemberek, kereskedők, iparosok, stb.) mesterségbeli fortélyainak és eszközeinek összegyűjtése. Ez igen részletes és aprólékos része volt a kutatómunkának. Jó segítséget jelentett ehhez a magyarul is elérhető történelmi munkák, bábakönyvek, népszerű életleírások tömkelege, amelyeket az előkészítés során átolvasgattam.

Az olvasók visszajelzése alapján ez és az erős indulati-érzelmi vonal az, ami miatt szerették a regényt. Bár korábban semmilyen gall kötődésem nem volt íróként, a s nyelvet sem bírom sajnos, sőt, valójában inkább az angolszász kultúra iránt érzek vonzalmat, A dajka története mégis olyan erős elhívás volt szakmailag, hogy ezt a történetet „egyszerűen muszáj volt” papírra vetni.

Anyák, legyetek saját gyermekeitek dajkái! Szoptatásra felszólító francia röplap, 1784